

Skal folkeskolen lykkes, må alle kræfter trække

- Et indspark til Regeringens Vækstforum fra forældreforeningen Skole og Samfund

Alt for mange elever kommer ikke videre efter folkeskolen. Samtidig bruges der stadig flere penge på specialundervisning.

Derfor er der god grund til at kigge på, hvordan folkeskolen fungerer i dag.

Skole og Samfund har en række bud på, hvordan folkeskolen kan forbedres.

Vi ønsker en skole:

- der åbner sig mod det omgivende samfund, så erfaringer fra erhvervsliv og civilsamfund inddrages i undervisningen både i og uden for skolens lokaler
- der samarbejder med ungdomsuddannelserne, som aftager eleverne
- der giver skoleledelsen større lokal frihed til at tilbyde undervisning, der har særlig betydning for netop denne folkeskole og passer til lokale forhold
- der satser på skolernes ledelse og medarbejdere og skeler mere til kvalifikationer end faggrupper
- der tænker skole og SFO sammen til en helhed
- *der – sidst men ikke mindst – bliver bedre til at udnytte potentialet hos elevernes forældre*

Folkeskolen skal åbne sig mod det omgivende samfund

Folkeskolen er ikke en isoleret boble. Den skal ruste eleverne til et liv efter skolen. Både til et arbejdsliv, et liv som samfundsborger og som opdrager af kommende generationer. Kort sagt: Et liv som hele mennesker.

Foto: Søren Hartvig

Det er ikke hensigtsmæssigt, at skolen forsøger at løse denne store opgave alene. Derfor bør det nuværende 360° eftersyn af folkeskolen resultere i, at skolen åbner sig mod omverdenen. Der skal skabes partnerskaber mellem skole, forældre, erhvervsliv og alle andre, som vil være med til at løse denne uhyre vigtige samfundsopgave¹.

Det er nødvendigt med et tættere samarbejde omkring elevernes læring mellem skolen, det civile samfund og erhvervslivet.

Efter Skole og Samfunds opfattelse svarer projektarbejdsformen bedre til virkeligheden på

¹ Som det fx sker i Herning Kommunes projekt ”Partnerskab for Fremtiden”.

en moderne arbejdsplads, end den traditionelle lærerstyrede undervisning.

Samtidig giver projektarbejdsformen de bedste muligheder for at inddrage de ressourcer som findes omkring skolen i undervisningen.

Ideelt set skal undervisningen foregå som et samarbejde eleverne imellem, hvor de lærer af og med hinanden under vejledning af veluddannede lærere, i en innovativ og kreativ proces og uden et på forhånd givet facit.

Samarbejdet med lokale virksomheder skal ikke kun foregå i form af traditionel praktik.

Virksomhederne skal være deltagere i nogle af de projekter, der udgør grundstammen i elevernes læring.

Også andre uddannelsesinstitutioner, lokale virksomheder og lokale offentlige institutioner har resurser, der kan udnyttes i et projektarbejde. Det samme gælder de globale relationer som eleverne i dag finder gennem teknologi og medier.

Projekter, der på denne måde lukker verden ind i klasseværelset, hjælper til at styrke båndene mellem skolen og dens omgivelser, og eleverne bliver vant til at agere på andre præmisser end skolens.

Kvaliteten i folkeskolen

På det seneste har der været en debat om, at resursetærke forældre fravælger folkeskolen og sender deres børn på privatskole.

I nogle kommuner er det nu mere end hvert tredje barn, der går i privatskole.

Den udvikling er farlig for folkeskolen – og for samfundet. Med mindre det lykkes at vende den, ender vi med at have en folkeskole for tabere og private skoler for resursetærke børn og familier.

Foto: Søren Hartvig

Vi skal spørge os selv, hvorfor så mange fravælger folkeskolen – og hvad folkeskolen kan gøre for at vende udviklingen.

Nogle forældre er i tvivl om kvaliteten af den ydelse, folkeskolen leverer.

Derfor er der behov for at styrke evalueringskulturen i folkeskolen, så man sikrer, at fejl bliver rettet og forbedringer gennemført. Dertil kommer, at folkeskolen skal have flere input fra de uddannelsesinstitutioner, der aftager eleverne.

Skal vi nå målet om, at næsten alle unge skal have en ungdomsuddannelse er det vigtigt, at de færdigheder, som afgangselever i folkeskolen er i besiddelse af, svarer til de færdigheder, der er behov for i ungdomsuddannelserne. Derfor bør ungdomsuddannelserne være med til at afstemme målene for folkeskolens undervisning i afgangsklasserne.

Nogle forældre vælger privatskoler fordi disse skoler tilbyder et langt mere broget

undervisningstilbud end folkeskolen og fordi mange forældre foretrækker mere overskuelige skolemiljøer, end de fleste folkeskoler kan tilbyde.

Kommunernes bestræbelser for at sammenlægge skoler og standardisere skoletilbuddet i kommunen skubber til denne uheldige udvikling. Sådan behøver det ikke at være.

Der er ikke noget i vejen for, at de enkelte folkeskoler kan specialisere sig og opdyrke særlige sider ved deres virksomhed – hvis de kan få lov for ejerne af skolen.

Der bør gennemføres forsøg med store frihedsgrader på kommunale skoler. Skolelederen på disse forsøgsskoler ansættes af skolebestyrelsen, og han har den fulde kompetence til at ansætte de lærerkræfter, han mener der er behov for – uanset deres uddannelsesmæssige baggrund - og til at tilrettelægge undervisningen i overensstemmelse med skolens særlige profil.

Rekruttering af skoleledere

Skoleledelsens ansvar for og indflydelse på skolens kvalitet kan næppe overdrives. Det betyder, at ledelseskvalifikationer har en central betydning for kvaliteten af undervisningen. Det er ikke sikkert, at det altid er læreruddannede, der er i besiddelse af de bedste ledelseskvalifikationer.

Der bør i langt højere grad åbnes op for, at ikke-læreruddannede kan ansættes som ledere i folkeskolen.

Lærernes kvalifikationer

Det er vigtigt at fokusere på de elever, der ikke får så meget ud af 10 års skolegang i folkeskolen, at de kan fuldføre en ungdomsuddannelse. Men det må ikke ske på bekostning af de 80 % af eleverne, der påbegynder og fuldfører en sådan uddannelse. Også de velfungerende elever skal stimuleres og udfordres bedre, således at vi hæver ikke blot bunden, men også toppen i skolen.

Når elevernes præstationer skal bedømmes, bør de sættes i forhold ikke blot til et bestemt fagligt niveau, men også til det potentiale, eleven har. Her er lærernes kvalifikationer afgørende.

En lærer, der skal give alle elever de rette udfordringer, må være i besiddelse af høje faglige kvalifikationer. Det stiller store krav til fagligheden i læreruddannelserne. Men det betyder også, at der bør åbnes op for, at personer med den rette faglighed, opnået på anden måde end gennem en læreruddannelse, skal kunne undervise i folkeskolen på lige fod med traditionelt læreruddannede.

Foto: Søren Hartvig

Alle har brug for "øvnings-tid"

Hvis alle elever skal have bedre kvalifikationer kræves der god undervisning – men der er også brug for "øvnings-tid", hvor de indlærte færdigheder kan indøves og automatiseres. Den "øvnings-tid" har de fleste børn hjemme. Men danske skoler har én af de korteste åbningstider i Europa, og næsten alle børn i indskoling tilbringer mange timer hver dag i SFO.

Det er oplagt at udnytte kvaliteterne i skole og SFO ved at tænke de to tilbud sammen til en helhedsskole, hvor der er tid til både læring,

øvnings- og leg. Et sådant helhedsskoletilbud skal selvfølgelig – jf. Grundloven – være gratis for forældrene.

Forældrenes altafgørende rolle

Det er veldokumenteret, at børns læring afhænger af en mængde faktorer, der intet har med skolen at gøre. Blandt de vigtigste af disse faktorer er forholdene i elevens hjem.

Når man ser på testresultaterne for 4. klasseelever i den internationale PIRLS-undersøgelse, kan der påvises en klar sammenhæng mellem børnenes læsefærdigheder ved skolestarten og læseresultaterne i 4. klasse.²

Der er således solidt belæg for at hævde, at skal man forbedre læseresultaterne blandt eleverne i folkeskolen, skal skolen have fokus på den tidlige læseindlæring.

Der skal sættes ind meget tidligt over for de børn, der ikke får knækket læsekoden ordentligt. Og der skal gennem hele skoleforløbet følges op omkring det enkelte barns læsefærdigheder.

Den engelske professor Charles Desforges har gennemgået den engelsksprogede litteratur vedrørende forældres betydning for børnenes læring.³ Gennemgangen viser, at forældre spiller en voldsom rolle for, hvordan deres børns læringsresultater bliver. For en 7-årig kan 29 % af resultaterne tilskrives forhold i hjemmet, men kun 5 % forhold i skolen. For en 11-årig tæller hjemmet 27 %, skolen 21 %, og først herefter begynder balancen at tippe til fordel for skolen.

Der er derfor også solidt belæg for at hævde, at forældre skal involveres mere systematisk i deres børns læseindlæring og – træning, hvis børnene skal blive bedre til at læse.

Det er også velkendt, at familiens sociale status

² Mejding, Jan og Louise Rønberg (2008): *PIRLS 2006. En international undersøgelse om læsekompetence i 4. klasse*. Citeret i Skolerådets årsberetning 2009, s. 130

³ Charles Desforges: *The Impact of Parental Involvement, Parental Support and Family Education on Pupil Achievement and Adjustment: A Literature Review*. Research Report No 433, Department for Education and Skills, London 2003.

har stor betydning for elevens resultater i skolen (denne faktor alene forklarer ca. 1/3 af den samlede variation i læringsresultater mellem individuelle elever). Men de mange studier viste også at omgangsformen i hjemmet – uafhængigt af social eller etnisk tilhørsforhold – betyder meget for elevernes udbytte af skolen. I hjem hvor man samtaler og diskuterer samfundsforhold eller kultur, klarer eleverne sig langt bedre end elever fra hjem, hvor man ikke har disse kulturelle vaner.⁴

I et såkaldt Campbell Review har forskere systematisk gennemgået eksisterende viden om betydningen af forældrenes *organiserede* støtte til børnenes læring.⁵ De mange forskningsrapporter viser, at forældres støtte uden for skolen har en signifikant og systematisk positiv effekt på elevens læringsresultater.

I dag er der således opbygget en solid viden om, at forældre har afgørende betydning for, hvilke læringsresultater børnene opnår.

Det er også påvist, at læringsresultaterne kan forbedres markant, hvis man systematisk inddrager forældre og giver dem mere viden om, hvordan de kan støtte deres børn. Det er vel at mærke en effekt, der kan måles uafhængigt af social og uddannelsesmæssig baggrund.

Der skal udvikles programmer, der systematisk inddrager forældre i deres børns læring og giver dem mere viden om, hvordan de bedst kan gribe denne opgave an. Det er en opgave, der kan - men ikke nødvendigvis skal - ligge hos folkeskolen. Skolen skal dog være villig til at arbejde med.

⁴ Et mindre dansk studie baseret på testresultater fra nydanske elever viser samme tendens: Beatrice Schindler Rangvid

The Impact of Home Culture, Parental Involvement and Attitudes on Cognitive Skills of Immigrant Students in Denmark. AKF, København, 2009.

⁵ Chad Nye et al: *Approaches to Parent Involvement for Improving the Academic Performance of Elementary School Age Children*. Campbell Review 2006

(<http://campbellcollaboration.org/lib/download/63/>)